

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)

Linköpings universitet (LiU) har fått möjligheten att svara på en remiss om Innovationsstödsutredningens betänkande Innovation som drivkraft – från forskning till nytta, SOU 2020:59. Nedan följer LiU:s samlade bedömning som är baserad på inspel från såväl verksamhet som ledning vid LiU.

Sammanfattning

Generellt sett välkomnar LiU betänkandet med beskrivningen av nuläge och utmaningar som finns inom området. Utredningen ger viktiga bidrag till frågan om hur arbetet vid innovationskontor och holdingbolag kan utvecklas, men den större frågan om högskolornas bredare samverkansuppdrag, inklusive spridning och nyttiggörande av olika typer av kunskap, vid sidan av den verksamhet som bedrivs vid innovationskontor och holdingbolag, kräver en fördjupad analys.

LiU vill uppmärksamma speciellt två perspektiv som har liten eller ingen plats i utredningen:

- Nyttiggörandet i utbildningsverksamheten.
Samverkan med externa parter i utbildningen och studenternas praktik och självständiga arbeten spelar en stor roll för nyttiggörande av kunskap.
- Nyttiggörandet kopplat till humaniora och samhällsvetenskap.
Inom dessa områden behöver vi samlas och såväl spetsa innovationsförmågan som utveckla vokabulär för området.

LiU anser att samverkan och nyttiggörande bäst bedrivs som en integrerad del av högskolans huvudprocesser utbildning och forskning. Ur det följer att vi inte bör hantera nyttiggörande/samverkan som ett enskilt uppdrag där uppföljning och utvärdering sker på ett helt annat sätt än vad som gäller för uppföljning och utvärdering av utbildning och forskning.

LiU stödjer fullt ut att högskolorna bör ha likvärdigt stöd för nyttiggörande. Universitet och högskolor har dock väldigt olika förutsättningar och inriktningar när det gäller nyttiggörande och dessa olikheter är något som vi bör bejaka och utveckla.

LiU anser ytterligare att överordnade organisationer och detaljerade styrmekanismer bör undvikas. Centralisering riskerar inskränka på den akademiska friheten samt hämma kreativitet och engagemang på lokal och regional nivå.

Nedan följer LiU:s kommentarer till utredningens förslag, under respektive rubrik

6.1.1 Nyttiggörande av kunskap från all verksamhet vid högskolorna

Utredningens förslag: *I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat och andra kunskaper tillkomna vid högskolan kommer till nytta. Det ska förtydligas att också konstnärlig forskning omfattas i högskolors uppgift att verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.*

LiU instämmer i förslaget.

LiU sätter också värde på att utredningen i sin analys förtydligar uppdraget och målgruppen för stödet vid högskolan. Många universitet och högskolor, däribland LiU, arbetar redan enligt utredningens förslag om att inkludera även andra kunskaper än forskningsresultat och ser liksom utredaren betydelsen av att innovationskontoret ska bistå såväl forskare som lärare och studenter.

6.1.2 Nyttiggörandeuppdraget förtydligas i högskoleförordningen

Utredningens förslag: *Högskolornas uppgift att verka för att forskningsresultat och andra kunskaper tillkomna vid högskolan kommer till nytta innefattar såväl kommersiellt som icke-kommersiellt nyttiggörande. Möjligheten till ett framtida nyttiggörande av resultat ska beaktas redan när forskning och utbildning vid högskolan organiseras.*

LiU anser att förslaget tar upp en viktig fråga och som flerfakultetsuniversitet nyttiggör LiU många resultat och kunskaper genom icke-kommersiellt nyttiggörande vilket ger stora samhällsvinster. LiU anser att det är viktigt att denna del av nyttiggörandet i högre grad synliggörs, stimuleras och premieras. Det är också viktigt att tydligare definiera vad icke-kommersiellt nyttiggörande kan innebära. Att enbart kontrastera icke-kommersiellt mot kommersiellt är inte tillräckligt. Nyttiggörandet kopplat till humaniora och samhällsvetenskap är till

största delen "icke-kommersiellt" och inom dessa områden behöver vi samlas och såväl spetsa vår innovationsförmåga som utveckla vokabulär. LiU vill också tillägga att det är viktigt att man genom förtydligande i högskoleförordningen inte sätter hinder för nyfikenhetsbaserad forskning som kan leda till oanade upptäckter och innovationer.

6.2 Ansvaret för nyttiggörandearbetet ska ligga på högskolans styrelse

Utredningens förslag: *Högskolornas styrelse ska besluta*

1. om de närmare formerna för nyttiggörandearbetet, och
2. om övergripande frågor rörande av högskolan förvaltad holdingbolag, såsom ägardirektiv, uppdragsmål, uppföljning av verksamheten och nominering av ledamöter i bolagets styrelse.

LiU motsätter sig delvis förslaget.

Det är redan idag högskolans styrelse som beslutar om det övergripande frågorna som beskrivs i punkt 2. LiU instämmer i denna ordning.

LiU motsätter sig däremot förslaget i punkt 1. Det är enligt LiU:s uppfattning svårt att se att styrelserna skulle ha möjlighet att sätta sig in i frågorna kring nyttiggörandet på så sätt att man kan besluta om de "närmare formerna för nyttiggörandearbetet". LiU anser att de närmare formerna för nyttiggörandearbetet bör hanteras av högskolans ledning i samråd med innovationskontor och Holdingbolag.

7.2 Uppföljning och utvärdering för återrapportering och ökat lärande

Utredningens förslag: *Vinnova och UKÄ bör ges i uppdrag att ta fram en mer exakt modell för hur arbetet med uppföljning och utvärdering av nyttiggörandearbetet ska genomföras och redovisa denna för regeringen.*

LiU motsätter sig förslaget.

LiU anser att det bör vara en och samma huvudman för både uppföljning och utvärdering. Denna huvudman bör vara UKÄ som på så sätt får ett tydligt och samlat utvärderingsuppdrag för hela högskolans verksamhet; utbildning, forskning och samverkan/nyttiggörande. Samverkan och nyttiggörande kan inte behandlas i ett eget stuprör utan måste följas upp och granskas i ett sammanhållet kvalitetssystem och i samma process som när t ex forskningen ska utvärderas i termer av excellens och genomslag. Budskapet här är att en och samma huvudman måste ta ansvar för helheten och att eventuella expertmyndigheter ska ses som underleverantörer i sammanhanget

Vidare motsätter sig LiU förslaget att UKÄ ska ta fram en "exakt modell" för uppföljning och utvärdering. Istället bör UKÄ, som när det gäller forskning och

utbildning, utvärdera högskolornas kvalitetssäkring av uppgiften. En ”exakt modell” riskerar att likrikta arbetet med nyttiggörande vid högskolorna så till den grad att respektive högskolas särart går förlorad. Detta kopplar tydligt till frågan om högskolornas autonomi.

LiU anser att Vinnova har en roll som myndighet med expertkompetens inom området och därför är en viktig samverkanspart för UKÄ i utvecklingen av kriterier för uppföljning och utvärdering. Vinnovas roll bör dock hållas tydlig som stödgivande instans och finansiär och inte ges dubbla roller där utvärdering inkluderas.

7.3.1 Regeringen beslutar om vem som ska få ett innovationskontorsuppdrag

Utredningens förslag: *Regeringen beslutar om särskilda statliga medel för uppdrag om inrättande av innovationskontor. Beslutet ska gälla tills vidare.*

Beslutet ska särskilt beakta

- 1. Hur väl nyttiggörandearbetet 1 kap. 8 högskoleförordningen (1993:100) genomförts,*
- 2. Hur stödet till högskolor som inte har särskilt uppdrag om innovationskontor fungerat,*
- 3. Medfinansieringen till verksamheten, och*
- 4. i vilken utsträckning såväl högskolor som enskilda utbildningsanordnare som gjort en ansökan samarbetar med minst en annan aktör inom ramen för ett innovationskontorsuppdrag*

LiU instämmer i förslaget.

Innovationskontoren är en viktig del i processen för nyttiggörande av forskningsresultat och kunskap. Det är därför viktigt att särskilda medel för innovationskontor fortsätter och föreslås öka. Att högskolan ska medfinansiera är också bra och visar på högskolans engagemang.

7.3.6 Högskolorna ska få ökade anslag till nyttiggörande

Utredningens förslag: *Vinnova bör få i uppdrag att utlysa medel för att mer forskning ska kunna kommersialiseras. Totalt bör ytterligare 100 miljoner kronor per år avsättas för ett utökat verifieringsstöd.*

LiU instämmer i förslaget.

Verifieringsmedel för tillväxt är väldigt viktiga, har en tydlig process och har fungerat bra. Vi ser dock gärna att man även tillsätter del av medel till Verifiering för nyttiggörande (VfN) som stimulerar det breda nyttiggörandet och inte enbart det kommersiella. Det finns goda erfarenheter vid flera av Sveriges universitet och

högskolor av dessa medel. Uppsala, Örebro och Linköpings universitet har tillsammans arbetat med VfN och kan påvisa positiva effekter med förhållandevis små medel.

8.1.1 Högskolornas strategier för immateriella rättigheter

Utredningens förslag: *Högskolorna ges i uppdrag att ta fram högskolespecifika strategier för hantering av immateriella tillgångar.*

LiU instämmer i förslaget.

Strategier för hantering av immateriella tillgångar är mycket viktig och vi vill också i detta sammanhang lyfta problematiken och otydligheten med att på ett professionellt sätt hantera sekretessen kopplat till immateriella tillgångar. Det är en fråga som högskolorna själva har fått hantera under många år. Nu när förväntningarna på högskolorna ökar och vi ska ta större ansvar för de immateriella tillgångarna och deras nyttiggörande blir det också märkbart att möjligheterna för detta begränsas bl.a. av offentlighetsprincipen. Detta bör ses över och hanteras på liknande sätt vid alla högskolor.

8.2 Inrättandet av ett nationellt center för entreprenörskap

Utredningens förslag: *Ett nationellt centrum för entreprenörskap inrättas, som ges uppdraget att höja kunskapen om entreprenörskap vid svenska högskolor. Det nationella centret ska utlysas i konkurrens av Vinnova och måste delas mellan minst en högskola och en extern aktör.*

Vidare beskrivs centrumet på följande sätt:

Med ett nationellt centrum kan kunskapen om kommersialisering och nyttiggörande höjas vid landets högskolor. Ett sådant centrum ska inneha rollen som ett samverkansorgan för ett långsiktigt strategiskt arbete med frågorna. Centret föreslås ha tre uppgifter:

1. Bidra till nationell utveckling och förbättring av forskning av relevans för entreprenörskap, kommersialisering och nyttiggörande vid svenska högskolor.
2. Bidra till utvecklingen av, samt att erbjuda utbildningar av relevans för entreprenörskap för studenter, forskare och anställda.
3. Driva och bidra till samordnande och kunskapsunderbyggda nätverk för entreprenörskap vid svenska högskolor.

LiU motsätter sig förslaget.

Centralt styrda organisationer med detta ändamål tror vi inte är en framkomlig väg. Istället välkomnar vi ett sammanhållet virtuellt kunskapsnätverk liknande de nätverk som har skapats genom Vinnovas K3-projekt.

LiU instämmer i att det finns behov av en ökad kunskap kring entreprenörskap och att den kunskapen behöver bli mer synliggjord och integrerad i högskolans verksamheter – såväl inom utbildning som forskning. Det är dock viktigt att bredda begreppet från entreprenörskap till ett ”entreprenöriellt tänkande”. Inom många utbildningar skolas studenterna till att bli förändringsagenter i framtida verksamheter t.ex. inom sjukvården. I dessa sammanhang är det mer naturligt att prata om ”entreprenöriellt tänkande” istället för ”entreprenörskap”.

Utredningens förslag: *Det nationella centret för entreprenörskap driver och utvecklar entreprenörsskapsutbildningar i Sverige och ansvarar för att samtliga studenter på master- och forskarnivå erbjuds dessa.*

LiU motsätter sig förslaget.

LiU, liksom många andra universitet och högskolor i Sverige, bedriver idag omfattande forskning om entreprenörskap samt ger utbildningar inom samma ämne. Utbildningarna ges såväl inom ramen för program samt som fristående, valbara kurser. Att ge ett nationellt center i uppdrag att driva och utveckla entreprenörutbildningar skulle hindra entreprenörsandan hos lärare vid den enskilda högskolan och riskera att lamslå de som redan idag arbetar engagerat med att integrera entreprenöriellt tänkande i utbildningarna.

Vidare anser LiU att det inte bör finnas krav på entreprenörsskapsutbildningar vid samtliga program. Det är istället viktigt att låta entreprenörutbildningar växa fram utifrån behov och den kontext som master- och forskarutbildningen finns i.

8.4 Om kartläggning av hinder och borttagande av dylika för ett ökat nyttiggörande

Utredningens förslag: *Vinnova ges i uppdrag att tillsammans med UKÄ, Vetenskapsrådet, näringslivsorganisationer, samt Sveriges kommuner och regioner, kartlägga olika hinder för ökat nyttiggörande av resultat från forsknings- och annan verksamhet vid högskolorna. Vinnova ska baserat på detta lämna förslag på åtgärder till regeringen.*

LiU instämmer i förslaget.

Det är viktigt att hinder för samverkan och nyttiggörande kartläggs och elimineras. På samma gång behöver vi också nå bättre förståelse för olika slags samverkan och nyttiggörande som sker vid våra högskolor.

LiU anser att denna fråga är av stor vikt och medverkar därför gärna i arbetet. Här är det speciellt två perspektiv vi vill belysa:

- Humaniora och det samhällsvetenskapliga perspektivet. För att kartlägga hinder behöver vi också öka förståelsen för det breda nyttiggörandet och vad vi menar med det. Det kommersiella nyttiggörandet har vi en god bild över och tydliga måttal, medan vi för övrigt nyttiggörande använder terminologin ”icke-kommersiellt” nyttiggörande. Vi vill dels betona möjligheten till kommersialisering av humanistisk och samhällsvetenskaplig kunskap, dels framhålla det problematiska i att tala om något som ”icke-kommersiellt”. Vi vill komma bort från detta exkluderande språkbruk och i stället tala om forskningens breda värdeskapande potential där kommersiella aspekter bara är en mycket begränsad del.
- Internationella perspektivet. Vi bör inkludera det internationella, och speciellt europeiska, perspektivet i denna fråga. Inom EU harmoniseras högre utbildning och forskning och därför bör även samverkan/nyttiggörande följa detta arbete.

8.5.2 Uppdrag till forskningsråden för ökat nyttiggörande

Utredningens förslag: *Forskningsråden ges i uppdrag att i samarbete med KK-stiftelsen, Stiftelsen för strategisk forskning och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning utveckla modeller för hur högskolornas förmåga att driva nyttiggörande i forskningsprojekt och vid högskolorna kan öka.*

LiU instämmer i förslaget.

Att samordna modeller så att det blir enklare för forskarna att hantera nyttiggörandefrågorna från olika finansiärer är mycket värdefullt.

LiU bidrar gärna till arbetet och föreslår att finansiärerna genom modeller kan finansiera nyttiggörande och kommersialisering på ett tydligare sätt. På så vis behöver inte forskningsanslag nyttjas för att finansiera nyttiggörande och kommersialisering såsom utredningen föreslår. Det är dock viktigt att finansieringen utgår ifrån forskarnas behov och forskningens förutsättningar för effektivt nyttiggörande.

9.1.2 Utökade möjligheter för högskolorna att disponera medel för nyttiggörande

Utredningens förslag: *Regeringen bemyndigas att använda anslagsmedel till att finansiera holdingbolagens verksamhet och bilda holdingbolag där sådana saknas.*

LiU motsätter sig förslaget.

Forskningsanslagen är viktiga och relativt sett små medel som högskolorna själva ansvarar för och kan fördela för egna satsningar och strategier. Dessa medel bör inte användas för att finansiera de kommersiella holdingbolagen. Vi ser här en problematik i balansen mellan att ta från de medel som används för att skapa ny kunskap (och alltså vara basen för nyttiggörandet), och finansiera stödstrukturer såsom holdingbolag.

Förslaget skapar även orättvisor och onödiga konflikter mellan och inom högskolorna eftersom forskningsanslaget varierar stort. Istället bör riktade medel tilldelas till holdingbolagen.

9.2.1 Holdingbolagen bör tilldelas ett samhällsuppdrag

Utredningens förslag: *Holdingbolagens verksamhet är i huvudsak av allmännyttigt slag. Holdingbolagens verksamhet bör tydliggöras och kopplas till högskolornas av utredningen föreslagna nya nyttiggörandeuppdrag i 1 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434).*

LiU motsätter sig delvis förslaget.

LiU anser att det är svårt att förstå vad utredaren vill uppnå genom att ge holdingbolagen ett samhällsuppdrag. Risken är att man skapar otydlighet mellan holdingbolaget och högskolan. Det är istället viktigt att understryka att det är högskolan som har samhällsuppdraget och att holdingbolaget har det kommersiella/affärsdrivande uppdraget.

9.3.1 Förbättrad redovisning, styrning och utveckling av holdingbolagen genom ett nytt gemensamt bolag

Utredningens förslag: *Regeringen uppdrar, efter riksdagens godkännande, åt de 18 statliga högskolor som nu förvaltar holdingbolag att bilda ett gemensamt bolag (Finansieringsbolaget) som tillhandahåller gemensamma stödfunktioner, upprättar gemensam redovisning av holdingbolagens samlade verksamhet och underlag till Regeringskansliet. Bolaget ska också ansvara för beslut om finansiering för så kallade projektbolag. Ett aktieägaravtal upprättas mellan högskolor med holdingbolag där varje högskola har en röst och som närmare reglerar gemensamma ägarfrågor. De högskolor som bildar nya holdingbolag ska därefter bli medlemmar i konsortiet. Vid ägarsamråd bestäms gemensamma ägarfrågor. Regeringen utser en ledamot av bolagets (Finansieringsbolagets) styrelse.*

LiU motsätter sig förslaget att centralisera investeringsbeslut.

Vi anser att investeringsbeslut även fortsättningsvis bör ligga lokalt och nära kopplat till lärosätets övriga verksamhetsstöd för kommersiellt nyttiggörande. En centralisering av beslut och tilldelning av investeringskapital motverkar förmågan att lokalt stimulera till ökat nyttiggörande och lärosätets förmåga att attrahera forskarkompetenser.

Handläggningen av beslutet

Beslut i detta ärende har fattats av rektor vid rektors beslutsmöte i närvaro av studeranderepresentanten August Goldhahn samt rektors sekreterare Maria Fält, efter föredragning av chefen för samverkansheten Maria Swartz.

I ärendets beredning har vicerektor Peter Värbrand, samverkansdirektören Jan Axelsson, biträdande chefsjuristen Martin Putsén och chefen för samverkansheten Maria Swartz deltagit. I beredningen av yttrandet har lärosätets fakulteter och institutioner inbjudits att lämna synpunkter på betänkandet.

Beslutet har fattats efter samråd med styrelsens ordförande Lena Sommestad.

Jan-Ingvar Jönsson

Maria Swartz

Sändlista:
Utbildningsdepartementet
Universitetsledningen
Universitetsdirektörens ledningsgrupp
Fakultets- och områdesstyrelser (funktionsadresser)
Dekanerna (funktionsadresser)
Prefekterna
Fakultetskanslierna (funktionsadresser)
LiU-Nytt
Dokument- och arkivenheten (original)